

7. Лихачев Д. Человек в литературе древней Руси. – М.: Наука, 1970.
8. Літотис Руський / За Іпатським списком переклав Леонід Махновець. – К.: Дніпро, 1989.
9. Томсон Е. Трубадури імперії. Російська література і колоніалізм. – К.: Основи, 2008.
10. Чижевський Д. Історія української літератури. Від початків до доби реалізму. – Тернопіль: Феміна, 1994.
11. Чижевський Д. Порівняльна історія слов'янських літератур: У 2 т. – К.: ВЦ „Академія”, 2005.
12. *Cizevsky Dm.* Outline of Comparative Slavic Literatures.– Boston, 1952.

Отримано 10 лютого 2011 р.

м. Житомир

Зінаїда Кирилюк

УДК 82-3(470)+[929Сомов+929Пушкін]

ЕПІЗОД З ІСТОРІЇ СТАНОВЛЕННЯ ПРОЗИ В РОСІЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ (О. ПУШКІН І О. СОМОВ)

У статті висвітлюється співпраця О. Пушкіна та О. Сомова (який свого часу закінчив Харківський університет) в розвитку російської прози в період, що передував утвердженню гоголівського напрямку. Нові факти з історії створення "Повістей Белкіна" збагачують уявлення про міжнародні літературні зв'язки 1820-х – 1830-х років.

Ключові слова: проза, повість, мотив, задум, "Самоубийця", "Літературная газета".

Zynayida Kyryliuk. An episode from the history of prose formation in Russian literature (O. Pushkin and O. Somov)

The article sheds light upon the collaboration between O. Pushkin and O. Somov (the latter was a graduate of Kharkiv University) and its role in the development of Russian prose before Gogol. The author provides some previously unknown facts concerning the genetic dossier of "The Tales of the Late Ivan Petrovich Belkin" which enrich our knowledge about international literary relations in 1820s–1830s.

Key words: prose, story, motif, outline, "The Self-Murderer", "Literaturumaya Gazeta" ("Literary Newspaper").

1822 року в чернетці статті "О прозе" Пушкін висловив невдоволення станом сучасної прози і своє розуміння шляхів її розвитку: "Точность и краткость – вот первые достоинства прозы. Она требует мыслей и мыслей – без них блестящие выражения ни к чему не служат" [10, 15-16]. Працюючи над романом у віршах, поет 1824 року писав про можливість звернення до прози:

Быть может, волею небес,
Я перестану быть поэтом
В меня вселится новый бес,
И, Фебовы презрев угрозы,
Унижусь до смиренной прозы.

У рукописній спадщині митця залишилося близько двадцяти фрагментів і планів нездійснених прозових творів, що свідчить про труднощі, з якими зустрічався письменник через невіршеність поезики прози. Пушкін писав про надзвичайну відмінність прози від поезії. Мистецтво слова у прозі вимагало нових принципів організації художнього твору, інших способів і форм оповіді, прийомів і взаємодії різних оповідних планів, композиції. У процесі роботи мали вироблятися притаманні прозі форми словесної образності як засобів художнього вираження суті конфлікту, особливостей характерів, авторської позиції.

Прикметний для творів попереднього етапу розвитку літератури культ почуття, закони серця на той час одійшов в історію, намітилося прагнення до ширшого

відображення життя. “Перед Пушкиным вставала исключительно важная и нелегкая задача “обработки” самого материала данной области словесного искусства – “языка мысли”, как называл он прозаический литературный язык” [1, 549], – міркував про нові творчі проблеми Д. Благой. Зусиллями багатьох письменників формувалися нові принципи художнього зображення. В “Обзрении русской словесности 1830 года” М. Максимович стверджував: “Сим годом словесность наша... сделала новое движение, состоявшее в заметном её сближении с жизнью. Она уже перестала быть предметом и занятий, и наслаждений отдельных от действительной нашей жизни... В сем году внятнее заговорили о литературе, как о выражении общества” [8, 144].

Цей процес часом тривав в атмосфері жорсткої полеміки. У різних літературних колах трактування суспільних настроїв було неоднозначним. Ф. Булгарін, зокрема, вважав, що письменники часто перебільшують страждання простого мужика, не враховуючи, що він звичний до умов його життя, до необхідності їздити в мороз до лісу по дрова, виконувати важку роботу. У своїй повісті про наглядача поштової станції на великому тракті він створив образ людини, яка не викликає співчуття і вражає примітивністю бажань та почуттів. Розповідаючи про принади своєї посади, наглядач говорить про зиск, який він має, вдаючись до хитрощів, хизується тим, що має можливість затримувати від’їзд подорожніх, щоб змусити їх замовити обід, радіє, якщо, поспішаючи, вони залишають недопитим вино, тішитися, що може слухати їхні розмови, бо вони не криються від нього, не маючи його за людину.

Те, що Максимович назвав “выражением общества”, означало різне розуміння мети і способів відображення життя. Полеміка між письменниками пушкінського кола й Булгарінін як представником протилежного напрямку в літературному розвитку значно загострилася, коли наприкінці 1829 р. було одержано дозвіл на видання “Литературной газеты”, в якій, окрім Пушкіна, А. Дельвіга, О. Сомова, брали участь Є. Баратинський, П. В’яземський, Ф. Глінка, М. Гоголь та ін. Характер протистояння Булгаріна й письменників пушкінського оточення висвітлюють спогади М. Греча про реакцію Булгаріна на повідомлення про дозвіл видавати “Литературную газету”: “...Булгарин... струсил, видя, что на него поднимается невзгода. Встретясь с Сомовым в декабре 1829 г. на Невском проспекте, спрашивает:

– Правда ли, Сомыч, что ты пристал к Дельвигу?

Правда!

И вы будете меня ругать?

Держись!

Это слово, как искра, взорвало подкоп в сердце и в голове Фадея. Воротившись домой, он сел за письменный стол и написал статью на объявление о “Литературной газете”; стал бранить и унижать её еще до выхода первого номера” [3, 699-700].

Письменники пушкінського кола боролися проти впливу Булгаріна на суспільну думку, обґрунтовували своє бачення подальшого розвитку прози. Активну участь у цій боротьбі брав Орест Сомов, автор не лише художніх творів, а й літературно-критичних, теоретичних праць – трактату “О романтической поэзии”, статті “О существенности в литературе”, річних оглядів літератури в альманахах та журналах. Він і став одним із головних об’єктів критики Булгаріна, який не хехтував вигадками, щоб принизити літературних противників. Через недостатню вивченість тогочасної літературної обстановки й тиражування Булгарінін злостивих випадів проти Сомова вплив оцінок, народжених у запалі літературної боротьби 20-30-х рр. XIX ст., поширювався, іноді він відчутний і в сучасних літературознавчих працях. Цьому сприяли й мемуари В. Гаєвського,

написані у 50-ті рр., коли вже майже нікого з учасників тієї літературної дискусії не було серед живих. Мемуарист будував свої “свідчення” проти О. Сомова, спираючись на спрямовані проти нього статті Булгаріна. У спогадах про літературну полеміку й особисті стосунки письменників пушкінського оточення він використовував згадки 7-8-річного небожа Дельвіга. Ці обставини негативно позначилися на вивченні не тільки фактів життя і творчості Сомова, а й доробку Пушкіна внаслідок неврахування творчих зв'язків письменників у часи співпраці в альманасу Дельвіга “Северные Цветы” та в “Литературной газете”, коли митців об'єднували задуми прозових творів і плани їх здійснення.

Натомість висловлювання Пушкіна про Сомова спростовують негативні оцінки, породжені в ході літературної боротьби. Ще 1823 р. поет у листі Дельвігові з Одеси висловив обурення тим, що в сатирі Баратинського “Гнедичу” автор назвав Сомова “безмундирним” через те, що на відміну від інших дворян-літераторів він не служив, не мав чину й жив літературними заробітками: “Сатира к Гнедичу мне не нравится, даром что стихи прекрасные; в них мало перца; *Сомов безмундирный*” непростительно. Просвещенному ли человеку, русскому ли сатирику пристало смеяться над независимостью писателя? Это шутка, достойная коллежского советника Измайлова” [11, 71]. У виданні літературної газети Пушкін цілком покладався на Сомова, який поділяв його естетичні погляди і творчі плани, хоча душевної близькості через різницю в характерах у них не було. У січні 1830 р. поет писав П. В'яземському: “Высылай ко мне скорее Дельви́га, если ты сам не едешь. Скучно издавать газету одному с помощью Ореста, несносного друга и товарища. Все Оресты и Пиллады на одно лицо. Очень благодарю тебя за твою прозу – подавай её поболее” [11, 269]. За рік із приводу смерті Дельвіга Пушкін звертався до П. Плетньова: “Бедный Дельви́г! Помянем его Северными цветами – но мне жаль, если это будет ущерб Сомову – он был искренно к нему привязан – и смерть нашего друга едва ли не ему всего тяжеле: чувства души слабеют и меняются, нужды жизненные не дремлют” [11, 336].

Спільні інтереси, пов'язані з роботою в газеті, визначали літературну позицію видавців і стимулювали працю над прозовими творами. Обґрунтовуючи свої естетичні погляди, вони намагалися публікувати художні тексти, побудовані за естетичними принципами, які почали формуватися в загальноєвропейському культурному контексті. У газеті друкувалися твори В. Скотта, В. Гюго, П. Меріме, А. Стендаля, В. Ірвінга, уперше виступив зі своїми ранніми творами М. Гоголь, публікувалися статті про прозу російських і зарубіжних письменників. Над задуманими повістями в той час активно працювали Пушкін і Сомов.

Ще 1915 р. в коментарях до балади Пушкіна “Гусар” М. Лернер завважив сюжетну близькість балади Пушкіна “Гусар” і повісті Сомова “Киевские ведьмы” [12], але тоді цей факт не став предметом наукового дослідження. Звернувшись до цього питання через півстоліття, пушкіністи припускали, що “тема баллады была подсказана повестью Сомова”, проте зауважували, що причиною подібності могло бути й те, що матеріалом для творів “служат украинские сказки и предания, известные обоим авторам” [13, 153; 4; 151]. Помічена Лернером особливість не була поодиноким фактом творчої практики письменників. На початку 30-х років вони неодноразово вдавалися до написання творів на одну або близькі теми, які розробляли по-різному відповідно до власного бачення життєвої ситуації і таланту. Пов'язаність окремих творів не була очевидною, хоч іноді таку думку підказували самі назви деяких із них.

Історія створення Пушкіним “Романа в письмах” (1829) і Сомовим “Романа в двух письмах” (1832)[15, 446-471] дає певне уявлення про один із фактів творчої співпраці письменників. Рукопис незавершеного твору без назви Пушкіна за

його життя залишався в архіві й уперше був опублікований 1857 р. Тематична й жанрова подібність, епістолярний стиль, єдність авторського ставлення до світського і провінційного панства не залишають сумнівів, що Пушкін ознайомив Сомова з рукописом, і той продовжив соціально-психологічний екскурс поета на новому матеріалі. Для відмови від задуму в Пушкіна були вагомі причини. Після надзвичайного успіху творів Річардсона й Руссо жанр роману в листуванні потрапив до розряду застарілих форм. У романі “Евгеній Онегин” згадка про епістолярні романи не позбавлена іронічного забарвлення: Тетяна “влюблялася в обману и Ричардсона и Руссо”, а її мати “была сама от Ричардсона без ума”. Поет прагнув до нових форм суб’єктивної організації оповіді. Це, ймовірно, і стало причиною втрати інтересу до незавершеного твору.

Тематика, зміст, ідейна спрямованість прозових творів, написаних Пушкіним і Сомовим у кінці 20-х – на початку 30-х рр., свідчать, що задуми повістей обговорювалися ними до поїздки Пушкіна в Болдіно, коли через епідемію холери припинився зв’язок і він не мав змоги надсилати матеріали для газети. Уперше Пушкін і Сомов працювали над близькими темами, не спілкуючись, іноді не маючи уявлення про розвиток творчої ідеї в повісті товариша. Цей період був надзвичайно плідним не лише грандіозністю творчого доробку Пушкіна і його послідовників, а й тим, що в повістях почав формуватися новий ідейно-тематичний принцип, який вирізнявся широтою охоплення різних життєвих явищ і характером їх відображення. У “Повестях Белкина” автор змальовує побут, характери дрібного дворянства, звичаї і типи особистостей з військового середовища й водночас започатковує тенденцію демократизації літератури в доборі героїв, конфліктів, у авторському їх осмисленні. Серед персонажів з’являються представники нижчих соціальних верств. Поряд з описом побуту й діянь героїв із панівних кіл у повістях “Метель”, “Барышня-крестьянка” Пушкін розповідає про незахищеність і сумні події в житті чиновника 14 класу Самсона Виріна. У повістях “Станционный смотритель” і “Гробовщик” описано побут місцевого ремісника, дрібного чиновника, розкриті особливості їхнього світосприйняття. Це були ознаки формування нових ідейно-естетичних засад становлення прози. Намічена Пушкіним і розвинута Гоголем, Достоевським тенденція визначила природу нового етапу літературного розвитку.

Сомов брав активну участь у цьому процесі. Кілька його повістей пов’язані з творами Пушкіна темою, типом героїв, подій та особливостями їх трактування. Зближеність задумів відчувається в повістях “Выстрел” і “Станный поединок” [15, 302-314], “Гробовщик” і “Вывеска” [15, 269-302], “Станционный смотритель” і “Почтовый дом в Шато Тъери” [15, 363-380], подібність виявляється в характері проблематики й авторської позиції. У повісті Пушкіна “Выстрел” і “рассказе путешественника” Сомова “Станный поединок” подібність майже вичерпується тим, що в основі сюжету лежить тема дуелі, яка завершується нетрадиційно – один із дуелянтів відмовляється стріляти. У маловідомому творі Сомова розгортається морально-етичний конфлікт, ідеться про спровоковану розбещеними й заздрісними приятелями юного Ернеста дуель із його другом генералом Даранвілем. У процесі розвитку конфлікту генерал одержав моральну перемогу, прихильність друзів зміцніла. Як Пушкін у повістях “Гробовщик” і “Станционный смотритель”, Сомов у творах “Вывеска” й “Почтовый дом в Шато Тъери” звертається до відображення життя ремісника і дрібного чиновника. У першому з них на тлі європейських подій післявоєнних років описано наполегливість цирульника з Вердена в боротьбі за своє кохання, а у другому – історію любові й одруження наглядача поштового будинку в Шато Тъері. У творах відчуваються пошуки нових способів побудови оповіді, що в період становлення прози було особливо актуальним. Оповідач-мандрівник

ділиться власними спостереженнями над життям героїв, описує побутові умови, проблеми, звичаї представників середнього класу, використовує й розповіді самих персонажів про свої бажання, почуття, пережиті конфлікти, пригоди, труднощі й перемоги. Він сам характеризує свою мету й манеру відображення баченого: “За правило себе положил <...> в путешествиях везде осмотреть, разведать и отведать, чем славится какое-либо место <...> визнавал я вкус, склонности и досужество жителей и тем распространил круг моих нравственно-экономических наблюдений”.

Восени 1830 року, не одержуючи очікуваних матеріалів від Пушкіна через епідемію холери й перерваний зв'язок, Сомов з великими труднощами знаходив матеріал для газети. Становище ускладнювалося загрозою закриття газети як покарання за цитований у ній вірш Делавіня на тему, пов'язану із Французькою революцією. Дельвіга було усунуто від редагування газети, після недовгої хвороби він помер у січні 1831 р. Одержавши дозвіл на продовження видання, Сомов як редактор намагався зберегти газету, приділяв велику увагу літературно-критичним матеріалам, оглядам літератури і творчості окремих письменників, друкував переклади іноземних авторів. Дефіцит матеріалів намагався подолати за рахунок власних творів, з них було опубліковано повісті “Почтовый дом в Шато Тьери”, “Странный поединок” та ін.

У белкінському циклі мала бути ще одна повість, задум якої не було здійснено, або її текст до нас не дійшов. Існування задуму засвідчує запис Пушкіна про заплановані твори. Закінчивши роботу над повістю “Гробовщик”, письменник занотував список творів, які збирався написати. Серед відомих назв тут згадано і повість “Самоубийца” [докл. див.: 6], текст якої досі залишається невідомим. Різні думки про нездійснений задум поета висловлювали Ю. Оксман, В. Вацуро, Н. Петруніна та інші пушкіністи. Так, Ю. Оксман вважав, що це могла бути пізніше змінена назва повісті “Выстрел”. Інша версія будувалася на основі подій, пов'язаних із повстанням Чернігівського полку на Україні, де один із братів Муравйових-Апостолів застрелився на полі бою, переконавшись у поразці повстання. Жодну з гіпотез не було обґрунтовано.

Підказкою вченим міг стати недоброзичливий відгук на твори Пушкіна рецензента “Московского телеграфа”, який, можливо, відчув якийсь перегук його повістей із творами В. Ірвінга та використав це в літературній дискусії. Автор книжки “Художественная проза А. С. Пушкина” Л. Сидяков зазначав: “Сопоставляя Пушкина с чрезвычайно популярным в то время в России американским писателем Вашингтоном Ирвингом, причем не в пользу русского автора, рецензент “Московского телеграфа” далее замечает: “И. П. Белкину явно хотелось попасть в колею В. Ирвинга. Но как “Евгений Онгегин” далек от “Дон Жуана”, так повести Белкина далеки от созданий В. Ирвинга” [14, 76]. Помилковість тверджень рецензента доведена подальшим розвитком світової літератури, але він мимоволі завважив творчий перегук Пушкіна з американським письменником, хоч і не зрозумів значущість цього факту.

В умовах становлення нової прози в Росії твори Ірвінга, одного з родоначальників американської новели, викликали значний інтерес. Його досвід прозаїка, збагачений тривалим перебуванням у Європі й інтересом до європейської літератури, давав змогу вирішувати складні на той час питання, пов'язані з особливостями поетики прози. Твори письменника були популярні в Росії, друкувались і в “Литературной газете”. Увагу Пушкіна й Сомова в 1829–1830 рр. привернула новела Ірвінга “Дом с привидениями” [див.: 4] із книжки Брейспридж-холл, створена за оповідками про життя перших поселенців на берегах Гудзону. У ній ідеться про привида давно померлого пращура, який являвся його нащадкам, аби розкрити їм таємницю схованки набутого ним

багатого скарбу. Його спроби контактувати із жителями будинку наводили жах на мешканців містечка, але врешті-решт йому вдалося й передати скарб, й одружити обрану ним пару.

Із враженням від новели Ірвінга пов'язаний нездійснений задум повісті Пушкіна "Самоубийця" і твору Сомова з тією ж назвою. У колективній монографії вчених Інституту російської літератури Академії наук СРСР, де "обобщен большой материал, охватывающий развитие повести в творчестве не только классиков, но и многих малоизвестных писателей, заслуживающих внимания" [13, 4], певну увагу приділено й повісті Сомова "Самоубийця" [15, 324-363]. Але тут нічого не сказано ані про виникнення задуму, ані про те, що й у Пушкіна була ідея написання твору з ідентичною назвою. Увага авторів монографії зосереджена на ролі в сюжеті твору народного світосприймання, вірувань, фольклорних мотивів в описі й оцінці подій: "К народным поверьям могут быть отнесены фантастические элементы в бытовой повести Сомова "Самоубийца", где призрак убитого молодым наследником старика-помещика идёт у всех на глазах за его гробом; а когда убийца, потрясённый этим видением и следующими за ним таинственными ночными явлениями и звуками, через некоторое время сам кончает с собою, тот же призрак следует и за его гробом. Эту историю, в основе которой – неизбежное возмездие за преступление, рассказывает путешественнику почтенный крестьянин" [13, 151].

Історико-літературне значення повісті Сомова не вичерпується використанням фольклорно-побутового матеріалу й народних вірувань. Не менш важливо, що в роботі Пушкіна й Сомова над творами, навіяними Ірвінговим "Домом с привидениями", вирішувались актуальні на той час проблеми поетики прози. "Самоубийця" Сомова з авторською позначкою "повесть из рассказов путешественников" побудований на основі прикметного для його сучасності конфлікту, пов'язаного з володінням маєтністю, і дає певне уявлення про нездійснений задум Пушкіна [7, 45-52].

Головний мотив твору Ірвінга – вирішення померлим прижиттєвих майнових справ із нащадками – набуває іншого характеру у творчих планах російських письменників. У новеліста дія відбувається в передмісті стародавнього містечка Манхеттена, а Сомов відтворює події в тогочасній російській глибинці. Відповідно до зміни місця й історичного часу осучаснюється конфлікт, створюється типаж і характеризуються стосунки персонажів. В Ірвінга пращур опікується долею нащадків, а в Сомова нащадок, опинившись у скрутному становищі через великий картярський програш, убиває багатого родича, щоби скоріше одержати спадщину. У творах немає подібності ні в образах дійових осіб, ні в розвитку дії. Сюжет у новелі Ірвінга побудовано як низку пригод, які волею пращура приведуть героя до успіху, якщо він подолає небезпеку і труднощі. Сомов зосереджує увагу на життєвій історії стосунків гуманного поміщика, що користувався повагою селян, із його розбещеним небожем.

Щойно було знято карантини, встановлені через епідемію холери, і запрацювала пошта, Пушкін одержав "Литературную газету", де з 53 до 56 номера друкувався твір Сомова. Вочевидь, це і стало причиною завершення його роботи над повістю "Самоубийця". Обговорення задуму до від'їзду Пушкіна, імовірно, обмежилось погодженням назви твору й суті головного конфлікту, але за відсутності навіть поштового зв'язку письменники були позбавлені можливості обмінятися ідеями розробки творчих версій розвитку обраного конфлікту. Окремі фрагменти, використані Пушкіним пізніше в інших його творах, дають певне уявлення про ненаписаний ним твір. Як в Ірвінга

й Сомова, у повісті “Пиковая дама” [див.: 5] важливу роль відіграє мотив завершення небіжчицею земної справи з Германом, але на відміну від твору Ірвінга її мета – не допомога, а кара. У задумі Пушкіна, як і в повісті Сомова, вагоме значення відводилось мотивам картярства, великого програшу, пристрасного бажання виграти, що веде до злочину. У романі “Дубровский” епізод несправедливого суду, образи засідателя Шабашкіна й секретаря Кощеева мають багато спільного із “Самоубийцею” Сомова.

До складних завдань, що виникали перед письменником при його зверненні до прози, яка, за висловом М. Максимовича, ставала “выражением общества”, належала побудова оповідної системи. Усвідомлення багатомірності світу, неоднозначності його сприйняття й відображення життєвих явищ у художніх творах стимулювало пошуки нових засобів оповіді. На ранньому етапі становлення нової прози при невиробленості способів передачі інформації від письменника до читача Ірвінг удавався до містифікації. Свої твори він приписує вигаданому ексцентричному джентльменові – ученому, шанувальникові стародавніх переказів Нікербокеру, який, залишивши рукописи, зник за таємничих обставин. Описавши його зовнішність, звички, письменник не торкається особистості оповідача як носія авторської мови і його ставлення до того, про що він розповів. У пошуках моделі оповідної системи Сомов був одним із перших, хто використав застосований Ірвінгом прийом твору невідомого автора, який існує й нині. Він видав низку повістей із позначкою “рассказ путешественника” – *Tales of a traveller*. Відкоригувавши прийом Ірвінга, Сомов зовсім знімає ознаки присутності автора. При цьому розповідь, як правило, належить випадковому знайомцеві або комусь із гурту подорожніх, що перечікують непогоду, чи супутникові в диліжансі.

Прийом чужої оповіді використав і Пушкін, приписавши авторство Белкіну, докладно охарактеризував його особистість, але не торкнувся питання про нього як про автора повістей. Пошук нових оповідних форм був важливим кроком у розвитку прози. Трактуювання відомого іронічного зауваження Пушкіна про можливу реакцію Булгаріна на видання повістей у листі до П. Плетньова (“...Напечатаем также *Anonyme*. Под моим именем нельзя будет, ибо Булгарин заругает” [11, 324]) як бажання уникнути критики значно перебільшене. Аналізуючи принцип і природу різних оповідних манер, В. Виноградов визначає пов’язану з цим прикметну рису повістей Пушкіна: “Образ автора, изъятый из мира повествования, как действующее лицо, как форма его экспрессивно-смыслового освещения, все же не перестаёт мыслиться и присутствовать в художественном произведении, в его стиле. Художественная действительность по приёмам своей организации узнаётся как форма творчества того или иного писателя” [2, 140].

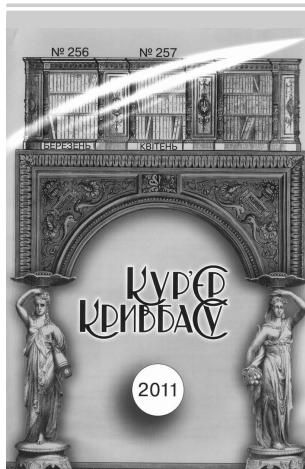
Історія задуму повісті “Самоубийца” дає змогу повніше висвітлити особливості процесу становлення Пушкіна-прозаїка й нової прози в цілому, в якому важливу роль відігравали “предшествующая, отечественная и западная, литературная традиция и творчество современников поэта. Создание новой русской прозы было делом коллективным по общему своему характеру. При всей несоизмеримости художественных открытий Пушкина и куда более скромных достижений большинства его современников прозаическое творчество Пушкина решало те же задачи, которые стояли перед всей русской и западноевропейской прозой его эпохи” [9, 3]. Так у багатогранних міжнаціональних зв’язках тривало становлення російської прози і світового літературного процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Блазгой Д. А. С. Пушкин // Соколов А. История русской литературы XIX века. – М., 1960.*
2. *Виноградов В. О языке художественной литературы. – М., 1959.*
3. *Греч Н. Записки о моей жизни. – М.-Ленинград, 1930.*
4. *Ирвинг В. Дом с привидениями // Ирвинг В. Альгамбра. Новеллы. – М., 1989. – С. 373-447.*
5. *Кириллюк З. К истории создания повести Пушкина “Пиковая дама” // Крымский пушкинский научный сборник. – Вып. 5 (14): Литература и русская глубинка. – Симферополь, 2005. – С. 35-41.*
6. *Кириллюк З. Неосуществленный замысел Пушкина // Русская литература. – СПб.: Наука, 1994. – № 1.*
7. *Кириллюк З. Опыт реконструкции неосуществленного замысла А. Пушкина. Повесть “Самоубийца” // Филологические записки. – Вып.10. – Воронеж, 1998. – С. 45-52.*
8. *Максимович М. Обзорение русской словесности 1830 года // Денница: альманах на 1831 год, изданный М. Максимовичем. – М., 1831. – 240 с.*
9. *Петрунина Н. Проза Пушкина (пути эволюции) / Институт русской литературы АН СССР (Пушкинский дом). – Ленинград, 1987.*
10. *Пушкин А. Полн. собр. соч.: В 10 т. – М. – Ленинград, 1949. – Т. 7.*
11. *Пушкин А. Полн. собр. соч.: В 10 т. – М. – Ленинград, 1949. – Т. 10.*
12. *Пушкин А. Сочинения / Изд. Брокгауза и Ефрона под ред. С. П. Венгерова. – Петербург, 1915. – Т. 6. – С. 437-438.*
13. *Русская повесть XIX века / АН СССР Институт русской литературы (Пушкинский дом). – Ленинград: Наука, 1973.*
14. *Сидяков Л. Художественная проза А. С. Пушкина. – Рига, 1973.*
15. *Сомов О. Купалов вечер: Избранные произведения. – К.: Дніпро, 1991. – С. 1-558.*

Отримано 9 вересня 2010 р.

м. Київ

КУР'ЕР КРИВБАСУ. – БЕРЕЗЕНЬ-КВІТЕНЬ 2011. – № 256-257

У березневому числі журналу “Кур’єр Кривбасу” в рубриці “Тема” подано матеріал Мирослави Гнатюк до ювілею Емми Андіївської; прозу Віктора Неборака, закінчення роману Дмитра Дроздовського “Хамелеон”, біографічну повість Александра Гранха “Ось іде людина” (пер. Галина Петросаняк), оповідання Вірджинії Вулф (в пер. Катерини Оніщук), фрагмент роману Веслава Мислівського “Камінь на камені” (пер. Ігоря Пізнюка), поему Юрія Буряка “Метроном”, поезії Василя Махна, Арно Гольца та Гюго фон Гофманстала (пер. Віталій Кейс); у “Витоках” – два оповідання Василя Барладяну-Бирладника (публікація Анатолія Глушачка), “Люди не зі страху” Світлани Кириченко, повість Гліба Подольського (Ігоря Костецького) “Мертвих більше нема”. У рубриці Віри Крой “One Drink Date: коктейль з американської культури” Наталія Бідасюк представляє статтю про роман Бгараті Мухерджі “Бажані доньки” та уривок із цього твору. Валерія Богуславська в рубриці “Хвіртка до загубленого саду” подає переклади з їдишу поезій Давида Гофштейна.

У SCRIPTIBLE – “Есеї мандрівок” Олеся Ільченка. Олег Коцарев у рубриці “Нові автори нового століття” знайомить із творчістю Дмитра Княжича.

В.Л.

Наші
презентації